

Regional strategi för utrymning och mottagning i Hallands län

Titel: Regional strategi för utrymning & mottagning i Hallands län
Författare: Sumaya Osman Bouh
Rapportnummer: 2024:09
Diarienummer: 457-6939-2024
Utgivningsår: 2024
Omslagsbild: Johner Bildbyrå

FÖRORD

Sveriges inträde i NATO och det rådande omvärldsläget föranleder ett behov av att stärka den civila beredskapen och våra civila förmågor. Vi ser idag de konsekvenser krig har på civilsamhället och därav vikten samt behovet av att stärka skyddet av civilbefolkningen. Utrymning är en alternativ skyddsåtgärd om risk föreligger för personers liv eller hälsa att befinna sig i ett område. Det är en komplex åtgärd som kräver förberedelse och planering av flertal aktörer.

Syftet med det framtagna underlaget är att de ska vara vägledande för kommunerna i Hallands lokala planering. Den är enhetlig och förankrad med Länsstyrelsen Hallands tidigare arbete avseende trygghetspunkter.

Målsättningen är att det ska finnas en lokal planering för utrymning, mottagning eller inkvartering i kommunerna utifrån geografiska förutsättningar. Således stärker det Hallands gemensamma civila förmåga för skydd av civilbefolkningen.

Halmstad, november 2024

Christian Lundin
Beredskapsdirektör

Sumaya Osman Bouh
Beredskapshandläggare

INNEHÅLL

REGIONAL STRATEGI FÖR UTRYMNING OCH MOTTAGNING I HALLANDS LÄN 1

FÖRORD 3

1 INLEDNING 6

1.2 Syfte och mål 6

1.3 Aktuella regelverk 6

2 ANSVARSFÖRHÅLLANDE KRISBEREDSKAP OCH TOTALFÖRSVAR 8

2.1 MSB – myndigheten för samhällsskydd och beredskap 8

2.2 Länsstyrelsen 9

2.3 Kommunen 9

2.4 Region halland 10

2.5 Polismyndigheten 11

2.6 Trafikverket 11

2.7 Försvarsmakten 12

2.8 Sveriges Radio 12

2.9 Frivilliga försvarsorganisationer 12

3 DIMENSIONERANDE SCENARIO FÖR PLANERING AV UTRYMNING OCH MOTTAGNING I HALLANDS LÄN 13

4 FÖRBEREDELSE OCH PLANERING 15

4.1 Identifiering av hotområden 16

4.1.1 Redovisning av hotbildsområden 18

4.2 Analys av identifierade hotområden 21

4.2.1 Befolkning 21

4.2.2 Särskilda behov 22

4.2.3 Förebyggande kommunikation 23

4.2.4 Infrastruktur 24

4.2.5 Samhällsviktig verksamhet 24

4.2.6 Skyddsrum och skyddade utrymmen (skyddsplan) 24

4.3 Identifiering av uppsamling-, utrymning- och mottagningsplats samt resurser 25

4.3.1 Uppsamlingsplats 25

4.3.2 Utrymningsplats	26
4.3.3 Mottagningsområde.....	26
5 GENOMFÖRANDE	27
5.1 Organisation och ledning.....	27
5.1.1 Utrymningsorganisation (utrymningsledare, mottagningsledare och transportledare).....	27
5.2 Kommunikation.....	29
5.2.1 Kommunikation som en del i alla processer.....	29
5.2.2 Samordning och samverkan	30
5.3 Process inför och efter beslut	30
5.3.1 Fastställ beslutsmandat.....	31
5.3.2 Sammanställ lägesbild för utrymning.....	31
5.3.3 Inriktning och samordning	31
5.3.4 Beslut om utrymning	31
5.3.3 Genomförande	32
5.4 Ta emot	33
5.4.1 Mottagningsplatser	33
5.4.2 Samordning med mottagande kommun/län	33
5.5 Återflytt.....	33
UNDERLAG TILL GRUND FÖR FRAMTAGANDET AV STRATEGIN	35
BILAGA 1 – CHECKLISTOR FÖR UPPSAMLINGSPLATS, UTRYMNINGSPLATS, MOTTAGNINGSPLOTS OCH INKVARTERING SAMT RESURSER	36
Uppsamlingsplats.....	36
Utrymningsplats	37
Mottagningsplats och inkvartering (mottagningsområde)	38
Inkvarteringsplats	40
Resurser – Kompetens och utrustning	41

1 INLEDNING

Det rådande omvärldsläget och Sveriges inträde i NATO föranleder ett behov av att stärka den civila beredskapen och våra civila förmågor. Förebyggande arbete är väsentligt för att kunna möta den hot och riskbild som vårt samhälle ställs inför där den yttersta konsekvensen är att motstå och hantera kriget. För att öka motståndskraften i vårt samhälle bör processer för samordning, planering och förberedelser stärkas inom krisberedskapen och civilt försvar. De konsekvenser som väntas vid ett väpnat angrepp bör vara dimensionerande för den civila beredskapen men begreppet omfattar även fredstida krissituationer.

Om risk föreligger för personers liv eller hälsa att befinna sig i ett område kan det finnas behov av en utrymning, inkvartering och mottagning. En utrymning omfattar i regel en stad, stadsdel eller ett större geografiskt område. Utrymningen pågår också under en längre tid som dagar, månader eller längre. Utrymningen kan påverka flertalet viktiga samhällsfunktioner och en gemensam samordning och planering är väsentlig. Därav ska den regionala strategin för Halland vara vägledande för den lokala planeringen.

1.2 SYFTE OCH MÅL

Syftet är att ge aktörerna i Halland en regional strategi och vägledning inför den enskilda lokala planeringen. Utifrån strategin ska berörda aktörer kunna ta fram planer utifrån eget ansvarsområde.

MSB reviderar just nu den nationella vägledningen för utrymning¹, denna strategi är förankrad och går i takt med kommande reviderad version av vägledningen.

Målet är att kommunerna utifrån geografiska förutsättningar har en lokal planering för utrymning, mottagning och inkvartering. Samt att deltagande aktörers roller och ansvar är kända och förankrade. Det ska även främja en god samverkan med en gemensam inriktning av utrymning och mottagning för Hallands län.

1.3 AKTUELLA REGELVERK

¹ MSB vägledning storskalig utrymning Del 1 grunder i planering

- Lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH) och,
- förordningen (2006:637) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap
- Lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) och,
- förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor (FSO)
- Polislagen (1984:387)
- Förordningen (2002:375) om Försvarsmaktens stöd till civil verksamhet
- Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) (HSL)
- SOSFS 2013:22 Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om katastrofmedicinsk beredskap
- Socialtjänstlagen (2001:453) (SoL)
- Förfogandelagen (1978:262)
- Lagen (2006:546) om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap,
- och Förordning (2006:639) om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap
- Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter och allmänna råd om planläggning för utrymning under höjd beredskap;

2 ANSVARSFÖRHÅLLANDE KRISBEREDSKAP OCH TOTALFÖRSVAR

Det svenska krishanteringssystemet bygger på tre olika nivåer, central, regional och lokal nivå. I den nya civilområdesstrukturen tillkommer även en högre regional nivå. Inom varje nivå finns ett geografiskt områdesansvar. Det svenska systemet för krisberedskap har tre grundprinciper:

- Ansvarsprincipen innebär att aktörer som har ansvar för en verksamhet under normala förhållanden också ska ha det i en krissituation. På det sättet tas kompetensen hos berörd aktör till vara och ansvar och utrymme ges att agera även i en krissituation.
- Likhetsprincipen betyder att verksamheten, under en kris, ska fungera på liknande sätt som vid normala förhållanden, så långt det är möjligt.
- Närhetsprincipen innebär att en kris ska hanteras där den inträffar och av dem som är närmast berörda och ansvariga. Det är således i första hand den drabbade kommunen som har ansvar för insatsen.

Vid höjd beredskap förändras förvaltningsstrukturer och särskilda verktyg/uppdrag kan tillkomma. Det övergripande målet är att ha förmågan att försvara Sverige mot ett väpnat angrepp och värna vår säkerhet, frihet, självständighet och handlingsfrihet. Totalförsvarsviktig verksamhet prioriteras och totalförsvaret är allas angelägenhet.

Det geografiska områdesansvaret innebär att ansvaret för planering av utrymning vilar på nationell, regional och lokal nivå. Övergripande kravställning tas fram på nationell nivå för att på regional nivå utformas till strategier. Utifrån strategier utformas detaljerade utrymningsplaner på lokal nivå.

2.1 MSB – MYNDIGHETEN FÖR SAMHÄLLSSKYDD OCH BEREDSKAP

MSB är central myndighet med ett omfattande stödjande och samordnande uppdrag vid en kris men även vid höjd beredskap. MSB kan avseende utrymning bidra med central vägledning för de aktörer som ansvarar för utrymning, men även stödja samordningen under en pågående händelse. MSB har den 7 januari 2025 beslutat om föreskrifter och allmänna råd om planläggning för utrymning under höjd beredskap. MSB kommer enligt föreskriften besluta om utpekade områden i Sverige där särskild planläggning för utrymning ska genomföras, samt

inkvarteringsområden för särskild planläggning. Det innebär däremot inte att planläggning för utrymning i andra områden inte får genomföras.

Vid en kris ansvarar MSB för att berörda aktörer får tillfälle att:

- samordna krishanteringsåtgärderna,
- samordna information till allmänhet och media,
- effektivt använda samhällets samlade resurser och internationella förstärkningsresurser,
- samordna stödet till centrala, regionala och lokala organ i fråga om information och lägesbilder.

2.2 LÄNSSTYRELSEN

Länsstyrelserna har det geografiska områdesansvaret i länet enligt förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion. Enligt förordningen om krisberedskap och höjd beredskap har länsstyrelsen som uppgift att vid en krissituation, i egenskap av geografiskt områdesansvarig, fungera som en sammanhållande länk mellan lokala aktörer som kommuner, region, näringsliv och den nationella nivån.

Vid övertagande av kommunal räddningstjänst 4 kap 10 § LSO, kan Länsstyrelsen besluta om utrymning enligt 6 kap 2 § LSO.

Länsstyrelsen är vid höjd beredskap den högsta civila totalförsvarsmyndigheten inom länet och har även då mandat att besluta om utrymning, inflyttnings- och utflyttningsförbud.

Länsstyrelsen ska:

- verka för att största möjliga försvarseffekt uppnås vid höjd beredskap,
- ansvara för samlad regional lägesbild,
- samordna verkställandet av utrymningen genom samverkan,
- samordna kommunikationsinsatser regionalt.

2.3 KOMMUNEN

Kommunen har enligt LEH i egenskap av det geografiska områdesansvaret en särskilt samordnande roll. Ansvaret innefattar samordning och samverkan av förberedelser och planering av de krishanteringsåtgärder som vidtas. Kommunen ansvarar för de medborgare som bor och verkar i kommunen. Vid en utrymning är

ansvaret för de boende i kommunen långtgående, kommunen ansvarar bland annat för:

- genomförandet och planeringen för utrymning inom ramen för räddningstjänst,
- samordning i planeringsarbetet mellan aktörer i kommunens geografiska område.
- Kommunal vård- och omsorg för personer som inte kan ta hand om sig själva. Men även de grupper som omfattas av Socialtjänstlagen.
- Utrymning av vårdtagare i alla kommunala verksamheter.
- Mottagning och inkvartering av utrymda från egen eller annan kommun.
- Information till och kommunikation med människor som bor, verkar eller vistas i kommunen.
- Information till och kommunikation med utrymda från kommunen som tillfälligt vistas i annan kommun än hemkommunen.
- Hantering av samhällsviktiga verksamheter, exempelvis dricksvattenförsörjning, avlopp, kommunikationssystem, renhållning etc.
- Återflyttning.

2.4 REGION HALLAND

Regionen ansvarar huvudsakligen för hälso- och sjukvård enligt HSL och kollektivtrafiken enligt Lagen (2010:1065) om kollektivtrafik. Varje region ska ta fram en katastrofmedicinsk beredskapsplan och planera sin hälso- och sjukvård så den upprätthålls.

Vid en utrymning bör regionen primärt ansvara för:

- Upprätthållande av hälso- och sjukvård i alla skeden.
- Hantering av sjukvårdsinsatser.
- Upprätthållande av katastrofmedicinsk beredskap.
- Beslut om utrymning av vårdenhet.
- Sjuktransporter och ambulansverksamhet med transportmedel som är särskilt inrättade för ändamålet. (Delvis Hallandstrafiken)

Regionen ska planera för samverkan vid en allvarlig händelse.² Det är nödvändigt vid planering av utrymning att ha en dialog med andra regioner om deras mottagningskapacitet.

Utifrån regionens ansvar av kollektivtrafiken är det en viktig aktör i planeringen av utrymning avseende bl.a:

- Hantering av transportresurser.
- Identifiering av lämpliga uppsamlingsplatser för utrymmande där transportmedel enkelt kan användas.
- Flöden vid utrymmande.

2.5 POLISMYNDIGHETEN

Reglering av polisens verksamhet sker främst i polislagen. I polisens åtaganden ingår att förebygga brott, upprätthålla allmän ordning, hindra störningar, vidta åtgärder vid behov, bedriva utredningar och i övrigt tillförsäkra allmänheten skydd och annan hjälp.³ I samband med hot eller brott kan polisen besluta om utrymning. I övriga situationer där en utrymning är aktuell bör polisen främst ansvara för⁴:

- Stöd vid verkställande av utrymning
- Upprätthållande av allmän ordning och säkerhet
- Katastrofregistrering (ex, registrering av eftersökta personer, identifiering av skadade och döda etc.)
- Genomsökning och bevakning av utrymt område
- Stöd med ordning och säkerhet på uppsamlingsplats för utrymmande samt utrymnings- och mottagningsplatserna
- Information och kommunikation kopplat till ordning och säkerhet

2.6 TRAFIKVERKET

² SOSFS 2013:22 Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om katastrofmedicinsk beredskap

³ Polislagen (1984:387)

⁴ MSB vägledning storskalig utrymning Del 1 grunder i planering

Trafikverket ska samverka med andra aktörer och vidta åtgärder i syfte att utveckla och samordna krisberedskap och planering för höjd beredskap inom transportområdet.

Trafikverket kan stödja planeringen och genomförandet av utrymning genom:

- Analys och planering av möjligheter att transportera bort utrymmande via statlig transportinfrastruktur.
- Tillhandahållande av information/data om statlig infrastruktur
- Trafikinformation om läget på vägar och järnvägar
- Ledning och planering av järnvägstransporter

2.7 FÖRSVARSMAKTEN

Vid begäran kan Försvarsmakten ge stöd till insatser som definieras som räddningstjänst enligt LSO, så länge det inte allvarligt hindrar den ordinarie verksamheten.

Vid höjd beredskap bedöms Försvarsmaktens fokus vara till största del på att möta de väpnade angreppet. Man ska därav i sin planering för utrymning utgå från att Försvarsmakten inte kan lämna stöd.

Utrymning vid höjd beredskap ska koordineras med Försvarsmakten, det påverkar till exempel vägar som utnyttjas för utrymning och val av mottagningsplatser.

2.8 SVERIGES RADIO

Sveriges Radio ska, enligt sändningstillståndet, kostnadsfritt sända meddelande som är av vikt för allmänheten om en myndighet begär det. Sveriges radio ska se till att meddelandet ges en lämplig utformning.

2.9 FRIVILLIGA FÖRSVARSGRUPPER

Vid organisering och genomförande av utrymning räcker troligtvis de ansvariga aktörernas personal inte till. Därav är det en bra lösning att använda frivilliga försvarsorganisationer. Förutsatt att avtal skrivs i förväg kan frivilliga resurser användas för olika typer av fredstida kriser och vid krig, men i detta fall vid en utrymning.

3 DIMENSIONERANDE SCENARIO FÖR PLANERING AV UTRYMNING OCH MOTTAGNING I HALLANDS LÄN

Utifrån rådande omvärldsläge bör totalförsvarets behov vara dimensionerande för b.l.a. planering av utrymning och mottagning. Därav har ett av FOI:s typfall för värdlandsstöd valts ut för att skapa en bild av faktorer man bör beakta och utgå ifrån i sin planering. Typfallet fångar olika delar av de utmaningar och begränsningar samhället och civilbefolkningen ställs inför i krig.

⁵ Typfallet är ett scenario som beskriver ett ytterst ansträngt säkerhetsläge i Europa där den ryska krigsföringen mot Ukraina har rört sig mot de Baltiska staterna. Händelseutvecklingen redogör för ett försämrat läge som till en början påverkar den kommersiella trafiken in och ut ur Östersjön som minskar med 80 %, och påverkar försörjningsflödena till Sverige. Därefter drabbas Norden av omfattande cyberangrepp kombinerat med grovt sabotage mot elförsörjningen med utdragna regionala och gränsöverskridande leveransavbrott som följd.

I typfallet påverkas följande typer av samhällsviktig verksamhet:

- Tele- och datakommunikationer
 - Nätverket fungerar inte hos flera operatörer och skapar ökad oro hos allmänheten
- Betalningssystem
 - Kortbetalning slutar fungera
- Livsmedelsförsörjning
 - Matbutikerna har begränsat med varor till följd av leveransbrist
- Bostadsuppvärmning
 - Kylan i hemmet påverkar särskilt de äldre och små barn
- Drivmedelsförsörjning
 - Kollektivtrafiken är begränsad

⁵ Typfall för värdlandsstöd. Typfall VLS3: Värdlandsstöd som en av flera prioriterade uppgifter i en krigssituation. Rapportnummer: FOI Memo 8149 2023-03-28

- Sjukvård och äldreomsorg
 - Svårt att upprätthålla vård och omsorg p.g.a. material, medicin, och personalbrist.
- Dricksvattenförsörjning
 - Ökat behov av nödvatten till trygghetspunkter och samhällsviktig verksamhet
- Barnomsorg osv.
 - Förskoleverksamhet tvingas stänga. Föräldrar som arbetar i samhällsviktig verksamhet uteblir från tjänst.

Utvecklingen eskalerar och militära och civila mål i Sverige utsätts för intensiv fjärrbekämpning med kryssnings- och ballistiska robotar. Regeringen förklarar att riket är i krig och beslutar om högsta beredskap och allmän mobilisering.

Fjärrangreppen sker b.l.a. mot:

- Logistiknoder
- Hamnar
- Flygplatser
- Broar
- Industrier
- Kritisk infrastruktur

Vidare skildras det civila försvarets utmaning då skydd av civilbefolkningen är en prioritering men även utmanande, eftersom den civila infrastruktur som angrips ofta ligger i tätbefolkade områden. De värst drabbade kommunerna behöver påbörja en skyndsam utrymning av civila till områden främst på landsbygden som ännu inte drabbats av fjärrbekämpning. De behöver använda alla tillgängliga transportresurser, samtidigt konstaterar Försvarsmakten att de också är i behov av transportresurser. Den sporadiska fjärrbekämpningen mot städer fortsätter och föranleder oorganiserade spontanutrymningar, störda ledningsfunktioner, en ansträngd sjukvård och allmänt utbredd panik, rädsla och oro.

Försörjningsflödena är kraftigt påverkade eftersom robotangrepp påverkar Göteborgs hamn och ytterligare hamnar på västkusten.

Slutligen beskriver typfallet hur det civila försvarets aktörer står inför analytiskt och moraliskt svåra prioriteringar och avvägningar. Det gäller att finna en balans mellan civilbefolkningens akuta behov och Försvarmaktens omedelbara behov kopplat till bland annat vårdlandsstöd.⁶

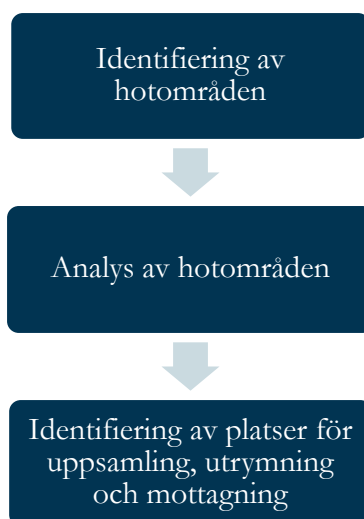
4 FÖRBEREDELSE OCH PLANERING

⁶ Typfall för vårdlandsstöd. Typfall VLS3: Vårdlandsstöd som en av flera prioriterade uppgifter i en krigssituation. Rapportnummer: FOI Memo 8149 2023-03-28

Det övergripande syftet med utrymning i fredstid och krig är att skydda och rädda människors liv och hälsa. För att genomföra en utrymning behöver nödvändig förberedelse och planering ha gjorts på förhand eftersom en utrymning innebär ett betydande ingrepp i individens fri- och rättigheter. Det är viktigt att beakta individens behov utifrån ett juridiskt och ett mänskligt perspektiv i planeringen.

I följande avsnitt har en planeringsmetod med tre steg tagits fram som är anpassad efter Hallands geografiska förutsättningar. Syftet med metoden är att kommunerna i Halland, ska genom att följa de tre stegen identifiera och planera för områden som med större sannolikhet kan behöva genomföra en utrymning. De kommuner som däremot identifierar att de har en lägre risk att behöva utrymma inom sitt geografiska område ska lägga större vikt på planering för mottagning.

Vidare ska förutsättningarna för en utrymning eller inkvartering i de identifierade hotområdena analyseras. Det innefattar bland annat befolkning, samhällsviktig verksamhet, infrastruktur och tillgång till skyddsrum. Avslutningsvis ska platser för uppsamling, utrymning och mottagning identifieras. Dessa platser ska ligga utanför hotområdet och visa på hur den utrymda befolkningen ska tas omhand under utrymningsskedet.

4.1 IDENTIFIERING AV HOTOMRÅDEN

Att planera utrymning för en hel kommun är väldigt stort och omfattande, man bör fokusera på områden med en bedömd risk- eller hotbild. I SOU 2022:57 *Ett stärkt skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap* beskrivs följande på frågan om vilka områden som bör planläggas för utrymning och efterföljande inkvartering.

”Det bör finnas planering för utrymning och inkvartering för hela landet. Vikten av att planering för utrymning tas fram är av särskilt stor betydelse såvitt avser strategiskt viktiga områden och andra områden som bedöms utgöra sannolika mål vid ett väpnat angrepp.”

Utredningen har resulterat i ett regeringsuppdrag till MSB och länsstyrelserna om att planera åtgärder som stärker skyddet av civilbefolkningen. En geografisk prioritering utifrån bland annat områden som bedöms utgöra sannolika mål vid ett väpnat angrepp är en av de åtgärderna som ska genomföras. Utrymning är en sådan skyddsåtgärd, och för områden där man inte kan utrymma människor bör det finnas annat skydd såsom skyddsrum.⁷

Detsamma kommer att gälla den regionala strategin för utrymning i Halland. Utrymningsarbetet ska kunna fungera för hela kommunen vid olika hotbilder. Samtidigt kommer utrymningen att dimensioneras för att utrymma strategiskt viktiga områden och områden som kan utgöra ett sannolikt mål vid väpnat angrepp, vidare kallat hotområden.

För att identifiera hotområden behöver en analys genomföras av kommunen. Analysen bör genomföras efter MSB:s resonemang kring strategiskt viktiga områden och andra områden som bedöms utgöra sannolika mål vid ett väpnat angrepp. Samt MSB:s föreskrifter och allmänna råd om planläggning för utrymning under höjd beredskap.⁸ Länsstyrelsen Hallands tolkning av resonemanget landar i att kommunen ska identifiera tre kategorier av hotbildsområden.

Kategori 1

⁷ Fö 2024-01362 ”Uppdrag till MSB och länsstyrelserna att göra en övergripande planering av skyddsåtgärderna som stärker skyddet av civilbefolkningen”

⁸ MSBFS 2025:1 Myndigheten för samhällskydd och beredskaps föreskrifter och allmänna råd om planläggning för utrymning under höjd beredskap, 7 januari 2025

Militärstrategiskt viktiga områden i händelse av en säkerhetspolitisk kris eller krig med störst risk för ett väpnat angrepp. Geografiska områden som utgörs huvudsakligen av transportnoder. Till exempel:

- Hamnar
- Flygplatser

Kategori 2

Militärstrategiskt viktiga områden i händelse av en säkerhetspolitisk kris eller krig med stor risk för ett väpnat angrepp. Områden som är *viktiga bas- och koncentreringsområden* för Försvarsmakten (ej transportnoder). Till exempel:

- Lokaler för det militära försvaret (garnisonområden)

Kategori 3

Områden som är nationellt viktiga för samhällets försörjning och funktionalitet i händelse av en säkerhetspolitisk kris eller krig med risk för ett väpnat angrepp. Geografiska områden som *innehåller samhällsviktig verksamhet* som är av stor nationell betydelse för Sveriges försörjning och funktionalitet. Till exempel:

- Viktiga producenter och noder för nationell el- och energiförsörjning
- Livsmedelsproduktion av nationell betydelse. Antingen storproducent av viktigt livsmedel eller en av få producenter av viktigt livsmedel.
- Stora lager av drivmedel
- Viktig tillverkning av sjukvårdsutrustning och läkemedel.
- Sårbara noder längs nationellt viktig infrastruktur.

4.1.1 REDOVISNING AV HOTBILDSOMRÅDEN

Efter att ha identifierat vilka platser som finns i kategori 1-3 enligt ovan ska dessa områdena redovisas på ett lämpligt sätt. För att kunna få en helhetsbild av kommunens hotområden utan att gå in i detalj över vilka specifika platser som har pekats ut, bör hotområdena redovisas i en karta. Metoden för att beskriva hotområdena i kartan bör följa tre steg.

Steg 1: Rita in identifierade platser enligt kategori 1-3.

Steg 2: Med en diameter på cirka 1 km, rita ett område runt de identifierade platserna. Ligger flera platser nära varandra ska dessa klumpas ihop till samma område. De inritade området bör avgränsas längs naturliga linjer i området, till exempel vägar, åar och bostadsområden.

Steg 3: Ta bort alla platser i kartan och ha bara kvar de inritade hotområdena.

4.2 ANALYS AV IDENTIFIERADE HOTOMRÅDEN

En väsentlig del i planeringen är att identifiera hotområdets geografiska förutsättningar. I nästa steg ska man påbörja en analys av det identifierade området. Förberedelser och planering bör anpassas efter de behov och förutsättningar som analysen resulterar i.

Delar av analysen finns antagligen redan inom verksamheten utifrån andra arbeten som risk- och sårbarhetsanalysen eller arbetet med trygghetspunkter.

Punkterna i tabellen nedan bör analyseras och det är fördelaktigt om andra berörda förvaltningar i kommunen medverkar i analysarbetet.

Befolkning	<ul style="list-style-type: none"> • Befolkningens förutsättningar • Barnrättsperspektiv • Jämställdhetsperspektiv • Funktionhindersperspektiv • Äldre och äldreomsorg
Särskilda behov	<ul style="list-style-type: none"> • Språk • Tillgänglighetsanpassning
Förebyggande kommunikation	<ul style="list-style-type: none"> • Förtroende • Förebyggande kommunikation • Samordnad kommunikation
Infrastruktur	<ul style="list-style-type: none"> • Transportvägar • Tillgänglighet • Transportsätt
Samhällsviktig verksamhet	<ul style="list-style-type: none"> • Utifrån RSA • Alternativ plan • Utrymma kontra fortsatt hålla i drift
Skyddsrum och skyddade utrymmen (skyddsplan)	<ul style="list-style-type: none"> • Antal skyddsrum • Underjordiska fysiskt skyddade utrymmen • Skydd av befolkning • Överväga alternativa beslut

4.2.1 BEFOLKNING

En betydande faktor för genomförandet av en utrymning är hur stor andel av befolkningen som har möjlighet att utrymma själva och hur

många som behöver hjälp att utrymma. Det är värdefullt för planeringsarbetet att få en uppfattning om utrymningsförmågan i det identifierade hotområdet eftersom de människor som ska utrymmas har olika förutsättningar och behov. Det är även väsentligt att identifiera antalet skyddsrum i området i förhållande till befolkningsmängd.

Beroende på barnets ålder och mognad har inte barn alltid förmågan att utrymma själva. Enligt barnkonventionen ska barnens bästa beaktas vid alla beslut som rör barn, det gäller även att alla barn har samma rättigheter. För att säkerställa barnens trygghet bör man i ett förberedande skede planera för exempelvis hur barn och föräldrar på ett säkert sätt återförenas. Förbyggande arbete på för- och grundskolor är viktigt med uppdaterade listor av barn och anhöriga för möjliggörande av återförening och information om hur transport ska ske på ett säkert sätt.

Jämställdhetsperspektivet är viktigt att beakta genomgående i sin analys genom att göra en jämställdhetsanalys. Forskning visar att kvinnor är generellt sätt mer utsatta för risk och mer benägna att utrymma än män. De är även i högre utsträckning ensamstående föräldrar.⁹ Möjligheten för kvinnor att utrymma på egen hand är lägre då män i högre utsträckning äger personbilar och kör bil i vardagen. Kvinnor använder huvudsakligen kollektivtrafik som färdmedel i högre utsträckning än män.¹⁰

Med hänsyn till barnkonventionen bör kommunen se över hanteringen av barnomsorg avseende vårdnadshavare som omfattas av allmän tjänsteplikt under höjd beredskap.

Man bör se över personer med funktionsnedsättning som bor i sina hem eller i gruppboheter i samråd med socialtjänsten och hälso- och sjukvården. Samt äldre inom ramen för äldreomsorg.

Äldre personer som bor ensamma utan hemsjukvård är väsentliga att ta hänsyn till eftersom de kan ha slutat köra bil eller ha vissa funktionsnedsättningar.

4.2.2 SÄRSKILDA BEHOV

⁹ Gender and evacuation: A closer look at why women are more likely to evacuate for hurricanes. 2001. Julie. M Bateman. Natural Hazard Review vol. 3.

¹⁰ Bygg om eller bygg nytt. Kapitel 9 Jämställdhet. Version 2021-04-01. Trafikverket.

I analysen av särskilda behov bör man se över behovet av information på flera språk. Av erfarenheter från Covid 19 pandemin kunde man konstatera att personer med ett annat modersmål tenderade att söka information hos utländska nyhetsmedier snarare än svenska.

Därav är de informationskanaler man förmedlar beslut och åtgärder genom viktiga att anpassa efter den målgrupp som befinner sig i hotområdet.

Utifrån analysen är det viktigt att planera för tillgänglighetsanpassade utrymning- /mottagningsplatser för personer med särskilda behov. Det är även viktigt att kunna förmedla tillgänglighetsanpassad information till de som är blinda eller döva.

4.2.3 FÖREBYGGANDE KOMMUNIKATION

Förtroende är avgörande för all form av kommunikation. I kriser kan man bygga upp förtroende och likväl förlora det snabbt. Att skapa tillit och förtroende är en komplex process som tar tid, och därför är förebyggande arbete viktigt.¹¹

Effektiv kommunikation är väsentligt både före och under en utrymning för att undvika spontanutrymningar. Det handlar om att ta hänsyn till de som påverkas av utrymningen i det utpekade området. Genom att förutse informationsbehov hos olika målgrupper i ett förebyggande skede för att underlätta framtagandet av budskap och kommunikativa åtgärder leder det kommunikationen i önskad riktning.¹²

En utrymning involverar och är beroende av samverkan mellan flera aktörer, det avser även kommunikationsperspektivet. För att skapa goda förutsättningar för samordnad kommunikation under samhällsstörningar finns det flertalet förberedande åtgärder att vidta:

- **Målgruppsanalys:** Utvärdera vilka målgrupper varje aktör kan nå genom olika kommunikationskanaler. Finns det luckor, överlapp eller potentiella krockar som bör förebyggas?
- **Övergripande budskap:** Ta fram övergripande texter, budskap och talepunkter för utrymning. Det ger en enhetlig grund för kommunikation.

¹¹ MSB, Aktörsgemensam kriskommunikation, s. 9.

¹² MSB, Aktörsgemensam kriskommunikation, s. 7.

- **FAQ:** Förbered vanliga frågor och svar (FAQ) kopplade till förberedelse inför och hantering av en utrymning. Det underlättar snabb och korrekt information till allmänheten.
- **Korslänkning av webbplatser:** Länka till relevant information på varandras webbplatser. Det skapar en sammanhållen informationsstruktur. Om webbplatser och interna system slutar fungera vad är omfallsplanen?
- **Förebyggande riskkommunikation:** Arbeta med förebyggande riskkommunikation, genom att kommunicera om utrymning kopplat till hotområdena. Exempel på sådan information kan vara hur och var man uppsöker trygghetspunkt/uppsamling/utrymning- eller mottagningsplats.¹³

4.2.4 INFRASTRUKTUR

Syftet med en analys av transportvägar i identifierat hotområde är att skapa förutsättningar för att bedöma tillgängligheten för olika transportsätt och kapaciteten för att förflytta människor på vägar. Särskilt beaktas Försvarmaktens behov vid val av transportvägar.

4.2.5 SAMHÄLLSVIKTIG VERKSAMHET

Samhällsviktiga verksamheter ska identifieras i kommuner och regioners risk- och sårbarhetsanalyser. För att upprätthålla nödvändiga funktioner vid en utrymning kan det innebära att viss personal trots riskerna stannar kvar alternativt återbesöker området. Man bör därav planera för hur man fortsatt kan hålla verksamheten i drift trots riskerna eller planera för hur man ska utrymma personalen.

4.2.6 SKYDDSRUM OCH SKYDDADE UTRYMMEN (SKYDDSPÅN)

En utrymning är en riskfylld skyddsåtgärd som har störst påverkan på svaga, sjuka, äldre och barn. Det är viktigt att man inför ett beslut om utrymning överväger andra skyddsåtgärder för civilbefolkningen med hotets natur i beaktande. I de identifierade hotområdena bör en skyddsplan upprättas. Det innebär att man planerar för hur befolkningen ska skyddas. Skyddsplanen omfattar bland annat skyddsrum, andra typer av underjordiska fysiskt skyddade utrymmen som källare, vägtunnlar och broar med sidoutrymmen. Innan ett beslut om utrymning fattats bör

¹³ MSB, Aktörsgemensam kriskommunikation, s. 11 & 12.

man se över hur många skyddsrum eller andra skyddade utrymmen som är tillgängliga i förhållande till mängden befolkning i området.

Utöver inkvartering i skyddade utrymmen kan man se över ett beslut om förberedelser för utrymning, beslut om inrymning eller beslut om partiell utrymning. Förberedelse för utrymning är ett aktuellt beslut när hotet inte innebär omedelbar fara. Det skapar förutsättning att snabbt kunna utrymma vid ett senare skede om behovet uppstår. Om hotet inte kräver en utrymning kan uppmaning till inrymning med stängda, fönster, dörrar och ventilation vara lämpligt. Man kan även besluta om partiell utrymning där de svårutrymda grupperna utryms i första hand som en förebyggande åtgärd och resterande söker sig till skyddsrummen. Oavsett alternativ är det väsentligt att riskerna vägs in i beslutet.

4.3 IDENTIFIERING AV UPPSAMLING-, UTRYMNING- OCH MOTTAGNINGSPLOTS SAMT RESURSER

Vid framtagandet av uppsamlings-, utrymning- och mottagningsplatser bör man koordinera arbetet med inrättandet av trygghetspunkter. En Halländsk riktlinje är framtagen av Länsstyrelsen i Halland för arbetet med trygghetspunkter¹⁴ i samverkan med kommunerna och Region Halland. Vid framtagandet av en kommunal plan för utrymning och inkvartering kan trygghetspunkter användas som utrymnings- och mottagningsplatser. Om det finns enklare trygghetspunkter i utkanten av städer och på landsbygden kan de användas till att ta emot utrymmande människor och slussa dem vidare, likt en utrymningsplats. Är trygghetspunkterna dimensionerade för att klara längre vistelse kan de även ta emot folk för övernattnings, likt en mottagningsplats eller en inkvarteringsplats. Bilaga 1 består av checklistor som närmare beskriver vilka funktioner platserna ska uppfylla samt vilka resurser det finns ett behov av.

4.3.1 UPPSAMLINGSPLATS

Syftet med en uppsamlingsplats är att hjälpa de utrymmande som själva inte kan transportera sig ut ur hotområdet. Cirka 10–30 % av de som ska utrymma klarar inte det själva och behöver stöd enligt MSB:s vägledning.

En uppsamlingsplats bör upprättas innanför hotområdet, om det inte är möjligt upprättas den precis utanför riskområdet.

¹⁴ Halländsk riktlinje för arbetet med trygghetspunkter, diarienummer 457-877-2023

Lämpliga platser för en uppsamlingsplats är exempelvis, större torg, knutpunkter, stora parkeringsplatser, eller busskurer. Transporter ska på ett enkelt och smidigt sätt kunna hämta upp människor och köra vidare. Se bilaga 1 för en lista över samtliga funktioner en uppsamlingsplats bör uppfylla.

4.3.2 UTRYMNINGSPLATS

Syftet med en utrymningsplats är att ta emot de som är i behov av kortvarig hjälp innan de slussas vidare till en mottagningsplats. Kan man ta sig direkt till mottagningsplatsen utan att besöka utrymningsplatsen ska man göra det.

En utrymningsplats ska upprättas i utkanten av utrymnings- eller hotområdet. Människor ska kunna ta sig dit gående om det är möjligt.

Exempel på lämpliga platser för en utrymningsplats kan vara skolor, idrottshallar, och bygdegårdar. De funktioner som bör vara tillgängliga är b.la. möjlighet till information, återförening av vårdnadshavare och barn (registrering), värme och toalett. Se bilaga 1 för en lista över samtliga funktioner som behöver finnas på en utrymningsplats.

4.3.3 MOTTAGNINGSSOMRÅDE

En mottagningsplats med tillhörande inkvarteringsplatser kallas för ett mottagningsområde. Det innebär att inkvarteringsplatser är lokaliserade i närheten av den utpekade mottagningsplatsen, de området ringas in och utgör ett mottagningsområde.

Syftet med en mottagningsplats är att erbjuda uppehälle för de som behöver inkvarteras under en längre tid (hotell, vandrarhem) eller service för att uppehålla sig där tillfälligt.

En mottagningsplats eller område ska upprättas på en plats med större avstånd till hotområdet. Se bilaga 1 för en lista över samtliga funktioner som behöver finnas på en mottagningsplats.

5 GENOMFÖRANDE

Avsnittet avser genomförandefasen av en utrymning och mottagning. Länsstyrelsens utrymningsorganisation och processen inför och efter ett utrymningsbeslut beskrivs. Det redogörs även för berörda aktörers roll i Länsstyrelsens utrymningsorganisation som samverkanspersoner.

5.1 ORGANISATION OCH LEDNING

Vid höjd beredskap och krig är Länsstyrelsen den högsta civila totalförsvarsmyndigheten i Halland. Länsstyrelsen leds av landshövdingen, en operativ chef tillsätts (beredskapsdirektören) för att leda och koordinera beredskapsåtgärderna, även i fredstida kriser.

Länsstyrelsen aktiverar enligt planering sin krigsorganisation utifrån inträffad händelse. En utrymningsledare, mottagningsledare och transportledare placeras i stabens genomförande funktion.

5.1.1 UTRYMNINGSORGANISATION (UTRYMNINGSLEDARE, MOTTAGNINGSLEDARE OCH TRANSPORTLEDARE)

Utrymningsorganisationen bör oavsett händelse i fredstida kriser eller krig se likadan ut. I stabens genomförandefunktion placeras utrymningsledare, mottagningsledare och transportledare som är på förhand utsedda länsstyrelsepersoner.

Utrymningsledaren ska på uppdrag av operativ chef/stabschef samordna och leda utrymningsarbetet inför och efter taget beslut.

Utrymningsledaren ska utifrån samlat underlag författa förslag till beslut och presentera detta för beslutsfattare. Efter taget beslut ska utrymningsledare fortsatt svara för uppföljning av utrymningen och löpande uppdatera stabschef och operativ chef.

Mottagningsledare stödjer kommunen med samordning av mottagning för de utrymda som är i behov av stöd. Mottagningsledaren stödjer utrymningsledare med uppgifter kopplat till förberedelse och verkställande av utrymnings-/mottagningsplatser.

Transportledaren ansvarar för samordning av arbetet med b.l.a. olika transportslag (buss, sjukresa, färdtjänst osv.) de utrymmande är i behov av och analys av lämpliga utrymningsvägar samt insatsvägar.

5.1.2 SAMVERKAN OCH SAMVERKANSPERSONER

Samverkan är väsentligt för utrymningens genomförande. Berörda aktörer behöver samarbeta för att i den mån det är möjligt flytta människor från hotområdet till mottagning-/inkvarteringsplatser på ett säkert sätt.

De aktörer Länsstyrelsen i Halland ser ett behov av som samverkanspersoner i staben är främst berörd kommun, Trafikverket, Hallandstrafiken, Region Halland, Polisen och Räddsam Halland. Om utrymningen avser norra Halland finns eventuellt ett behov av samverkanspersoner från Länsstyrelsen Västra Götaland, Västra Götalandsregionen, Västtrafik och Räddningstjänsten storgöteborg. Länsstyrelsen har även vid behov möjligheten att avdela samverkanspersoner till berörda aktörer.

En samverkansperson är länken mellan Länsstyrelsen i Hallands stab och respektive organisationens motsvarande funktion (ex. stab/operativ ledning). Samverkanspersonerna ska förmedla information mellan aktörernas staber. Nedan beskrivs exempel på respektive samverkanpersons roll i utrymningsorganisationen. Det innebär inte att samverkanspersonen bör ha en särskild kompetens, stödet innebär fortsatt förmedling av information mellan organisationerna som funktionerna behöver i arbetet.

Kommunen

Kommunens samverkansperson stödjer främst analys och planeringsfunktionen samt mottagningsledaren i genomförandefunktionen inom ramen för det geografiska områdesansvaret.

Samverkanspersonen från den berörda kommunen bidrar med bl.a. analys och bedömning av hotområdets förutsättningar utifrån rådande läge och den lokala planeringen. Samt återkoppling avseende upprättandet av utrymnings- och mottagningsplatser efter beslutad inriktning.

Trafikverket

Trafikverkets samverkansperson stödjer analys och planeringsfunktionen samt funktionen för genomförande (särskilt transportledaren).

Samverkanspersonen stödjer med bl.a. bedömning av kapacitet för olika vägar, rekommendation av lämpliga omledningar och till viss del utrymningsvägar.

Hallandstrafiken

Hallandstrafikens samverkansperson stödjer analys och planeringsfunktionen samt funktionen för genomförande.

Hallandstrafiken är länken in till bussbolagen och begär bussar och förare via bolagen. Vidare stödjer de även kommunal hälso- och sjukvård som är i behov av transportslag som sjukresor och färdtjänst. En väsentlig del av transporten är förmågan att anvisa och informera allmänheten om transportmöjligheter. Hallandstrafiken stödjer bl.a. transportledaren och kommunikátören med bedömning av vilka hållplatser som ska gälla för upphämtning och sedan informeras.

Region Halland

Region Hallands samverkansperson stödjer analys och planeringsfunktionen samt funktionen för genomförande.

Samverkanspersonen bidrar med att redogöra för de behov som uppstår i vårdinrättningar/sjukhus kopplat till utrymningen. Region Halland stödjer även den kommunala hälso- och sjukvården vid behov med ambulanstransporter.

Polismyndigheten

Polismyndighetens samverkansperson stödjer analys och planeringsfunktionen samt utrymningsledaren i genomförandefunktionen.

Samverkanspersonen bidrar till lägesbilden med bedömning av risker kopplat till ordning och säkerhet i hotområdet. Vidare stödjer samverkanspersonen med uppgifter avseende avspärning, trafikdirigering och prioritering av resurser för ordning, säkerhet och katastrofregistrering.

5.2 KOMMUNIKATION

5.2.1 KOMMUNIKATION SOM EN DEL I ALLA PROCESSER

Kommunikationsperspektivet är en väsentlig del av hela hanteringen. Erfarenheter från tidigare övningar har påvisat vikten av att integrera kommunikation i alla spår. Funktionen för kommunikation ska ta fram en

kommunikativ lägesbild för att sammanställa berörda aktörers insatser och aktiviteter. Det bidrar till att kommunikatörerna kan arbeta fram nödvändig information effektivt eftersom de fångar helheten. En kommunikatör ska även vara avsatt för omvärldsbevakning i funktionen för kommunikation.

5.2.2 SAMORDNING OCH SAMVERKAN

Vid genomförandet av en utrymning är flera aktörer på flera nivåer (nationell, högre regional, regional och lokal nivå) involverade med enskilda ansvarsområden. För att informationen ska vara enhetlig är det viktigt att berörda aktörer har god samverkan. Vid genomförandet av en utrymning råder oundvikligen oro men även ryktesspridningar kan förekomma. Den information och de anvisningar som kommer från de berörda aktörerna bör därför vara samordnad samtidigt som varje aktör håller sig inom sitt ansvarsområde.

Vid genomförandet aktiverar kommunikatörer de förebyggande arbete som gjorts för att tillföra den information som är relevant. Tillförd information utgår från b.l.a. rådande läge, frågor från allmänheten, målgrupp för information och den oro man ska bemöta. Genom förebyggande riskkommunikation ska allmänheten vara informerade om vilka trygghets-/utrymnings-/ och mottagningsplatser som är aktuella. Vid genomförandet minskar det förebyggande arbetet oron eftersom informationen och kommunikationsvägarna till viss mån är allmänt kända.

5.3 PROCESS INFÖR OCH EFTER BESLUT

Följande avsnitt beskriver processen inför och efter taget beslut om utrymning. Processen beskrivs i fem steg och avser hanteringen i Länsstyrelsens kris-/krigsorganisation. Denna process bör i grunden se likadan ut oavsett händelse i fredstid eller krig.

5.3.1 FASTSTÄLL BESLUTSMANDAT

Det är väsentligt att tydliggöra vem som har beslutsmandatet eftersom omedelbar fara kan innebära ett behov av skyndsam utrymning. Det ska inte råda tvivel om vem som har mandatet att fatta beslut.

5.3.2 SAMMANSTÄLL LÄGESBILD FÖR UTRYMNING

Inför ett beslut bör man om tiden tillåter sammanställa en lägesbild för utrymningen. De faktorer som är relevanta för lägesbilden är bl.a. demografi i utrymningsområdet, risker, prognos, kommunikation, tidsförhållanden och utrymningsvägar. Samverkanspersonerna bidrar till framtagandet av lägesbilden inom ramen för deras roll enligt 5.1.2.

5.3.3 INRIKTNING OCH SAMORDNING

När en lägesbild är framtagen överväger utrymningsledaren, mottagningsledaren, transportledaren och samverkanspersonerna lämpligt beslut utifrån rådande läge och förutsättning. Lämpligt **handlingsalternativ och inriktning analyseras**, exempel på beslut att överväga är beslut om förberedelse för utrymning, beslut om partiell utrymning eller beslut om utrymning.

5.3.4 BESLUT OM UTRYMNING

Efter en gemensam överenskommelse enligt ovan ska utrymningsledaren **författa ett förslag till beslut**. Det är väsentligt att beslutet dokumenteras tydligt som ett underlag för de aktörer som ska verkställa

eller berörs av beslutet men även för de som ska informera och förmedla beslutet till allmänheten.

Utrymningsbeslutet bör i så lång utsträckning som möjligt innehålla:

- Orsak till beslutet och den väntade händelseutvecklingen.
- Tid för beslutet.
- Vilka beslut som har fattats och av vem.
- Det lagrum som beslutet baseras på.
- Vilket område som omfattas av beslutet samt vilken typ av utrymning som ska ske och vilka som ska utrymma.
- Starttidpunkt när utrymningen ska påbörjas, och om möjligt när den ska vara avslutad.
- Uppsamlingsplatser för utrymmande som kommer att upprättas och när.
- Utrymningsplatser som kommer att upprättas och när
- Mottagningsplatser som kommer att upprättas och när
- Vilka utrymningsvägar som ska användas
- Eventuell fördelning mellan mottagningsplatserna
- Trafikinformation och vägar som ej får användas
- Vad som ska, bör och får medföras av de utrymmande

5.3.3 GENOMFÖRANDE

Samordning och samverkan vid genomförandet av utrymningen är kritisk. Länsstyrelsen i egenskap av beslutsfattare och högsta totalförsvarsmyndighet i länet bör leda en inriktnings- och samordningsfunktion (ISF). Berörda aktörer återkopplar eventuella behov och uppdateringar gällande utrymningen till ISF:n.

Kommunikation är väsentlig vid genomförandet, informationen om beslutet ska målgruppsanpassas och spridas. Ett komplement är att få ut fältinformatörer som stöd vid relevanta platser som uppsamlings- och utrymningsplatser. Funktionen för kommunikation bör ta fram en kommunikativ lägesbild i syfte att skapa en gemensam bild av kommunikativa insatser och aktiviteter kopplat till utrymningen. Det skapar förutsättning för samordnad och enhetlig kommunikation berörda aktörer emellan.

Beslutsunderlaget beskriver vilken aktör som gör vad och tidsplan att förhålla sig till. För att utrymningen ska kunna verkställas bör varje aktör utifrån överenskommen inriktning leda sin organisation.

Exempel på inriktning i beslut: *Kommun X upprättar och bemannar 2 utrymningplatser i område X. Hallandstrafiken (genom Nobina) bidrar med 5 bussar och förare för område X.*

En ytterligare faktor att beakta är behovet av bevakning i det utrymda området.

5.4 TA EMOT

5.4.1 MOTTAGNINGSPLATSER

Mottagningsplatsen syftar till att erbjuda uppehålle för utrymmade som behöver inkvarteras under en längre tid men även service för de som behöver ett kortare stöd för att sedan ta sig vidare. Länsstyrelsen ansvarar för att de utrymda får möjlighet att söka upp en mottagningsplats, även om platserna inte är belagda i Hallands län.

5.4.2 SAMORDNING MED MOTTAGANDE KOMMUN/LÄN

Det är viktigt att det finns en tydlig samordning mellan Länsstyrelsens utrymningsorganisation och mottagningsplatserna. Detta gäller särskilt avseende upprättandet av mottagningsplatser, samt vid avtransport från utrymningsplatserna till mottagningsplatserna. Utifrån data från utrymningsplatserna ska Länsstyrelsen sammanställa data till mottagningsplatserna gällande:

- En uppskattning av hur många som kan förväntas komma till respektive mottagningsplats.
- När de utrymmade förväntas anlända till mottagningsplatsen.
- Personer med särskilda hjälpbehov bland de utrymmade.
- Prognos för minsta tid som utrymningen kommer att fortgå.

5.5 ÅTERFLYTT

När genomförandet av utrymningen närmar sig sitt slut bör utrymningsorganisation påbörja planering för återflyttning. Det är fördelaktigt att i ett tidigt skede (om förutsättning ges) se över de praktiska frågor och behov som kan uppstå vid återflytten.

Återflyttningsplanen bör bestå av faktorer som bl.a. tid för återflyttning, hantering av personer vars hem förstörts, var information finns tillgänglig och trafikinformation. Man bör även se över behovet av att prioritera återflytt för personal som arbetar i prioriterade samhällsviktiga verksamheter (t.ex. polis, sjukvård, vattenverk, banker osv).

När information om återflytt förmedlas till de utrymda bör man redogöra för att faran är över, hanteringen och de åtgärder som vidtagits. Regelbunden, tydlig och trygg kommunikation är väsentlig i detta skede för att öka sannolikheten för återflytt. Vidare är det väsentligt att information om hur återflytten ska genomföras är tydlig samt vart den enskilde kan vända sig för frågor och stöd.

UNDERLAG TILL GRUND FÖR FRAMTAGANDET AV STRATEGIN

- Delplan Utrymning, 4783-2022, Länsstyrelsen i Halland.
- Storskalig utrymning Del 1 – grunder i planering, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MBS), ISBN 978-91-7927-287-6.
- Aktörsgemensam kriskommunikation, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MBS) inom ramen för vidareutvecklingen av Gemensamma grunder.
- Förstudie storskalig utrymning Länsstyrelsen Stockholm, Combitech, dnr 59079.
- Typfall för vårdlandsstöd. Typfall VLS3: Vårdlandsstöd som en av flera prioriterade uppgifter i en krigssituation. Rapportnummer: FOI Memo 8149 2023-03-28.
- Utvärderingsrapport från utrymningsövning Tryggve, Combitech, 455-6940-2024.
- Halländsk riktlinje för arbete med trygghetspunkter, 457-877-2023.
- Gender and evacuation: A closer look at why women are more likely to evacuate for hurricanes. 2001. Julie. M Bateman. Natural Hazard Review vol. 3.
- 1 Bygg om eller bygg nytt. Kapitel 9 Jämställdhet. Version 2021-04-01. Trafikverket.
- Internt arbete kopplat till organisation och ledning.

BILAGA 1 – CHECKLISTOR FÖR UPPSAMLINGSPLATS, UTRYMNINGSPLATS, MOTTAGNINGSPLATS OCH INKVARTERING SAMT RESURSER

UPPSAMLINGSPLATS

Uppsamlingsplatser är till för de personer som inte kan utrymma på egen hand och är i behov av stöd med transport till utrymningsplats. De som kan transportera sig själva är rekommenderade att direkt åka till utrymningsplatsen eller mottagningsplatsen.

Nedan redogörs för de funktioner och platser som är lämpliga för en uppsamlingsplats.

Tabell 1 Checklista med funktioner för uppsamlingsplatser samt förslag på lämpliga platser.

Funktioner		Status
Informationstavlor		
Högtalare		
Flöde av transportmedel från platsen		
Trafikdirigering		
Skydd mot väder & vind		
Personal som svarar för ordning på platsen		
Lämpliga platser	Beskrivning	Status
Större torg	Kända platser för invånarna i området.	
Knutpunkter	Människor ska enkelt kunna bli upphämtade och transporter ska smidigt kunna rulla ut från platsen.	
Busshållplatser	Med utrymme för smidig upphämtning för bussar.	

UTRYMNINGSPLATS

För att på ett smidigt sätt synka arbetet med trygghetspunkter kommer checklistan för utrymningsplatser motsvara en Nivå 1 och delar av Nivå 2 trygghetspunkt¹⁵. Det är viktigt att tänka på tillgängligheten vid framtagandet av en utrymningsplats.

Tabell 2 En checklista med vilka funktioner en utrymningsplats bör ha med beskrivning.

Funktion	Beskrivning	Status
Ankomst	Omfattar hela hanteringen av skylt och anvisning för utrymmande och transporter med utrymmande som ska kunna hitta till utrymningsplatsen och parkera.	
Registrering	Registrering riskerar att skapa flaskhals i flödet, och borde placeras i slutet av olika flöden. Därav ska det vara valfritt och utifrån behov. Polisen är huvudansvarig.	
Information & annan service	Information är en av de mest prioriterade delarna. Med rätt information undviks missförstånd. Annan service: <ul style="list-style-type: none"> - kortvarig vila, - krisstöd, - laddning av telefoner, - stöd med husdjur, - hantering av skadade och avlidna. All service vid en utrymningsplats är kortvarig och syftande till att de utrymmande snabbt ska kunna transporteras vidare.	
Tolkar	Viktigt att kunna förmedla information till de som ej talar svenska. Halland är även ett turist län, kan vara extra viktigt vid semestertider.	

¹⁵ Halländsk riktlinje för arbetet med trygghetspunkter, diarienummer 457-877-2023

Toalett, dricksvatten och enkla måltider	Utrymningsplatsen bör vara en del av kommunens nödvattenplanering	
Ordning och säkerhet	Bemanna utrymningsplatsen med personal som ansvarar för ordningen och säkerheten.	
Avtransport	Efter utrymda fått stöd lämnar de platsen, via ordnad transport eller egen transport till en mottagningsplats.	

MOTTAGNINGSPLATS OCH INKVARTERING (MOTTAGNINGSSOMRÅDE)

Syftet med en mottagningsplats är att erbjuda uppehålle för de som behöver inkvarteras under en längre tid (hotell, vandrarhem) eller service för att uppehålla sig där tillfälligt. En mottagningsplats kan motsvara en Nivå 3 Trygghetspunkt¹⁶. Nedan redovisas de funktioner som tillkommer utöver funktionerna på en utrymningsplats.

Tabell 3 En checklista med vilka funktioner en mottagningsplats bör ha med beskrivning.

Funktion	Beskrivning	Status
Ankomst	Omfattar hela hanteringen av skylt och anvisning för utrymmande och transporter med utrymmande som ska kunna hitta till mottagningsplatsen och parkera.	
Registrering	Registrering riskerar att skapa flaskhals i flödet, och borde placeras i slutet av olika flöden. Därav ska det vara valfritt och utifrån behov. Registrering är ett krav för de som begär inkvartering för att kunna anvisa till sådan plats. Polisen är huvudansvarig.	

¹⁶ Halländsk riktlinje för arbetet med trygghetspunkter, bilaga 4, diarienummer 457-877-2023.

Information & annan service	<p>Information är en av de mest prioriterade delarna. Med rätt information undviks missförstånd.</p> <p>Annan service:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kortvarig vila, - krisstöd, - finansiellt stöd, - laddning av telefoner, - stöd med husdjur, - hantering av skadade och avlidna. <p>All service vid en utrymningsplats är kortvarig och syftande till att de utrymmande snabbt ska kunna transporteras vidare.</p>	
Tolkar	Viktigt att kunna förmedla information till de som ej talar svenska. Halland är även ett turist län, kan vara extra viktigt vid semestertider.	
Toalett, dricksvatten och enkla måltider	Mottagningsplatsen bör vara en del av kommunens nödvattenplanering	
Ordning och säkerhet	Bemanna mottagningsplatsen med personal som ansvarar för ordningen och säkerheten.	
Sovplats	Tillgång till sovplats om möjligt . Temporära sängar eller användning av lokaler med befintliga sängar.	
Avtransport	Efter utrymda fått stöd lämnar de platsen, via ordnad transport eller egen transport till en inkvarteringsplats.	

INKVARTERINGSPLATS

Inkvarteringsplatser bör vara belägna runtomkring mottagningsplatsen för att skapa ett organiserat flöde. Efter att de utrymmande fått stöd på mottagningsplatsen ska de slussas vidare till inkvarteringsplatser i nära anslutning till mottagningsplatsen. Området utgör ett mottagningsområde. I tabellen nedan redovisas förslag på inkvarteringsplatser.

Tabell 4 En tabell med förslag på inkvarteringsplatser.

Exempel på inkvarteringsplatser	
Tillfälliga inkvarteringsplatser	Alternativ <u>vid behov</u> (mindre bekväma)
<ul style="list-style-type: none"> • Campingplatser • Församlingshem • Vandrarhem • Skolor (undvik om möjligt) • Rum hos privatperson som frivilligt erbjuder • Kyrkor (samlingsbegrepp?) • Hotell • Gymnastiksal eller idrottsanläggningar 	<p>Dessa typer av platser gäller vid situationer när antalet utrymmande är så stort att tillfälliga inkvarteringsplatser inte räcker till.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skyddsrum • Tält • Förråd/magasin • Fabrikslokaler • Parkeringshus

RESURSER – KOMPETENS OCH UTRUSTNING

I den framtagna Halländska riktlinjen för trygghetspunkter beskrivs vilken utrustning och kompetens en trygghetspunkt ska bemannas och utrustas med.¹⁷ För att likrikta uppgifterna bör samma resurser utrusta och bemanna utrymning- och mottagningsplatser.

Nedan redovisas en checklista av lämplig kompetens och utrustning.

Tabell 5 Checklista om lämpliga kompetenser på en utrymnings- och mottagningsplats.

Kompetens	Status
Personal som kan hantera Rakel för intern och vid behov extern kommunikation.	
Driftpersonal/tekniskt kunnig personal som kan hantera reservkraft, telefoni, it och tekniska delar kring värmeförsörjning.	
Personal som kan hantera utrustning för nödvattenförsörjning.	
Driftpersonal för skötsel, städning, och underhåll av lokaler.	
Personal för att bedriva barnomsorg.	
Kommunens POSOM-grupp	
Väktare eller ordningsvakter	

¹⁷ Halländsk riktlinje för arbetet med trygghetspunkter, bilaga 5, diarienummer 457-877-2023

Tabell 6 Checklista om lämplig utrustning på en utrymnings- och mottagningsplats.

Utrustning	Status
Reservkraft	
Nödvattentankar eller möjlighet att trycksätta vattenledningar med reservvatten	
Första hjälpen material och hjärtstartare	
Utrustning för släckning av brand och för livräddning vid brand eller annan olycka	
Hygienartiklar, latrinkärl och påsar	
Något eller flera av följande: Tv, radioapparater, kortvågsradio, telefoner, Rakel-terminaler	
Laddningsmöjligheter för stora mängder mobiltelefoner	

www.lansstyrelsen.se/halland